

ΟΜΙΛΙΑ ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΟΛΥΖΩΓΟΠΟΥΛΟΥ, ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ο.Κ.Ε.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2009

**«Οικονομική κρίση και η παρέμβαση
της κοινωνίας για την αντιμετώπισή της»**

Αγαπητοί φίλοι,

Είναι σαφές ότι στις αρχές του 2009 έχουμε πλέον μπει σε μία περίοδο σοβαρής οικονομικής ύφεσης. Δεκαοκτώ μήνες μετά την πυροδότηση της κρίσης στην αμερικάνικη οικονομία, οι οικονομικοί αναλυτές προσπαθούν ακόμα να προσδιορίσουν το βάθος και τη διάρκεια της. Μέτρα, όπως η διοχέτευση ρευστότητας στις χρηματοπιστωτικές αγορές και οι κρατικοποιήσεις χρηματοπιστωτικών οργανισμών που κατέρρεαν, βοήθησαν ως ένα βαθμό τις τράπεζες να ξαναβρούν τον κανονικό ρυθμό τους, αλλά δεν μπόρεσαν να ανακόψουν την επέκταση της κρίσης στην πραγματική οικονομία.

Η δραματική μείωση της παγκόσμιας ζήτησης και η οπισθοχώρηση της βιομηχανικής παραγωγής, με τον ταχύτερο ρυθμό που έχει σημειωθεί εδώ και δεκαετίες, αποτελούν καθημερινά θέματα στις οικονομικές σελίδες των εφημερίδων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, η παραγωγή του μεταποιητικού τομέα μειώθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο με ετήσιο ρυθμό σχεδόν 20% το τελευταίο τρίμηνο του 2008. Και βέβαια, δεν χρειάζεται να είναι κανείς οικονομικός αναλυτής για να προβλέψει ότι η πτώση της βιομηχανικής

παραγωγής θα οδηγήσει σε περαιτέρω αποδυνάμωση της παγκόσμιας οικονομίας και σε ραγδαία αύξηση της ανεργίας που με τη σειρά της θα οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη μείωση της ζήτησης με ότι αυτό συνεπάγεται.

Οι συνέπειες της χρηματοπιστωτικής κρίσης αναμένεται να επηρεάσουν ακόμα εντονότερα το προσεχές διάστημα την ελληνική οικονομία. Ήδη οι περισσότεροι οικονομικοί δείκτες, μετά το καλοκαίρι του 2008, σημειώνουν επιβράδυνση. Για το 2009 προβλέπεται ότι η αβεβαιότητα θα ενταθεί, η εμπιστοσύνη στην οικονομία θα εξασθενήσει ακόμη περισσότερο, η παραγωγή θα μειωθεί, η ανεργία θα διογκωθεί, τα εισοδήματα θα περιορισθούν, οι κοινωνικές ανισότητες θα διευρυνθούν και ο αριθμός των ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας θα μεγαλώσει δραματικά. Ήδη για το 2008, σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση Οικονομικών και Κοινωνικών Δεικτών για τα Ελληνικά Νοικοκυριά της V.P.R.C, ο αριθμός των φτωχών στη χώρα μας, αυξήθηκε κατά 530.000. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδας, θα περιορισθεί σε 0,2%, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τις προβλέψεις της Τράπεζας της Ελλάδας. Το δε έλλειμμα θα διαμορφωθεί στο 3,7% του ΑΕΠ τουλάχιστον. Είναι φανερό ότι οι κυβερνητικές προβλέψεις, όπως έχουν αναθεωρηθεί με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας, απέχουν πολύ από την πραγματικότητα όπως θα τη ζήσουμε τη χρονιά που διανύουμε.

Από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα διαπιστώνεται επιταχυνόμενη επιβράδυνση της οικονομίας η οποία είναι ήδη εμφανής και ισοδυναμεί με ύφεση.

Μέσα στο πλαίσιο αβεβαιότητας που διαμορφώνεται, η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις θα περιοριστούν, καθώς οι δυνατότητες χρηματοδότησης αλλά και αποπληρωμής των δανείων στενεύουν.

Σήμερα το ποσοστό των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών που καθυστερούν τις δόσεις των δανείων τους, έχει αυξηθεί σημαντικά. Ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων έχει ήδη διαμορφωθεί στο 4,8% (στοιχεία Τράπεζας της Ελλάδας), ενώ για το 2009 προβλέπεται να αγγίξει ή και να ξεπεράσει το 6% (στοιχεία Economist Intelligence Unit).

Παράλληλα, άρχισαν και οι αρνητικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Στην Ευρώπη οι ανακοινώσεις για προγράμματα ευρύτερων απολύσεων φαίνεται τώρα να επιταχύνονται, καθώς μέχρι σήμερα η συρρίκνωση της απασχόλησης άγγιξε τις πιο ελαστικές εργασιακές σχέσεις. Πριν μερικές ημέρες είχαμε και τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για «προσωρινή ανεργία». Μπροστά στην κρίση με το όποιο μέγεθος της, όλοι ή πολλοί λένε ιδέες ή και προτάσεις που δεν έχουν στοιχειωδώς μελετηθεί και δημιουργούν αρνητικές εντυπώσεις ή και επιπτώσεις.

Συνολικά μέσα στο 2008 προστέθηκαν στην Ευρώπη πάνω από 1 εκατ. άνεργοι φθάνοντας πλέον τα 17,5 εκατ. σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat. Τα νούμερα είναι πραγματικά ανησυχητικά έως και επικίνδυνα για την κοινωνική συνοχή.

Ας σκεφτούμε σε συνθήκες κρίσης, σε ποιο ύψος θα φθάσει ο αριθμός των ανέργων.

Στη χώρα μας, οι προοπτικές της απασχόλησης είναι εξίσου ανησυχητικές. Η επιδείνωση των προσδοκιών και οι ενδείξεις κόπωσης που εμφανίζουν οι επιχειρήσεις προοικονίζουν αύξηση της ανεργίας. Μία στις τρεις επιχειρήσεις σκοπεύει να μειώσει το προσωπικό της στο επόμενο εξάμηνο. Τους επόμενους μήνες, κλάδοι της ελληνικής οικονομίας όπως ο τουρισμός, οι

κατασκευές και το εμπόριο αναμένεται να βρεθούν στο στόχαστρο της κρίσης, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει ότι μέχρι και το 2010 θα έχουν χαθεί πάνω από **115 χιλ. θέσεις** εργασίας.

Ας μην κρύβονται οι κυβερνώντες λοιπόν πίσω από στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούν για να υποστηρίζουν ότι η ανεργία μειώνεται, γιατί πίσω από αυτά τα στοιχεία, κρύβεται μια σκληρή κοινωνική πραγματικότητα.

Κυρίες και Κύριοι,

Η κυβέρνηση διατείνεται ακόμη, ότι λόγω της δημοσιονομικού ελλείμματος δεν μπορεί να προχωρήσει σε πολιτικές κλαδικής στήριξης, ούτε σε πολιτικές παροχών στις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Αυτό όμως το οποίο θέλει να ξεχνάει είναι ότι οι μεγάλες αδυναμίες, οι στρεβλώσεις και παραμορφώσεις της ελληνικής οικονομίας δεν είναι ούτε συγκυριακές, ούτε προϊόν της κρίσης. Είναι αποτέλεσμα της επιλογής της απογραφής με ό,τι την ακολούθησε μέσα από τις κυβερνητικές πολιτικές.

Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα είναι από τις λίγες χώρες της Ε.Ε. και η μόνη της ευρωζώνης που δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η υπέρβαση του ελλείμματος είναι προσωρινή και οφείλεται στις εξαιρετικές συνθήκες της κρίσης. Το έλλειμμα ξεπέρασε την κόκκινη γραμμή του 3% του ΑΕΠ και το 2007 και το 2008 όταν η ελληνική οικονομία είχε ακόμη ιδιαίτερα υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Σήμερα το έλλειμμα προβλέπεται να φθάσει περίπου στο 3,7 περίπου του ΑΕΠ για το 2009 ενώ το 2010, αν δεν ληφθούν μέτρα, προβλέπεται να ξεπεράσει το 4%.

Η εκτίναξη του ελλείμματος πολύ πάνω από το 3% του ΑΕΠ που αποτελεί όριο επιτήρησης, η μείωση της ανταγωνιστικότητας αλλά και το ισχυρό φρενάρισμα της ανάπτυξης συνθέτουν ένα εκρηκτικό σκηνικό.

Δυστυχώς η χώρα μας έχασε ευκαιρίες, κυρίως μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, δεν αξιοποίησε τις καλές εποχές για να προχωρήσει σε πραγματική δημοσιονομική εξυγίανση.

Κυρίες και κύριοι,

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα σήμερα εστιάζεται στις διαφαινόμενες δυσκολίες και το υψηλό κόστος δανεισμού. Όπως προβλέπεται το Ελληνικό Δημόσιο θα αντιμετωπίσει τεράστιες δυσκολίες στην εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους και την κάλυψη των κρατικών αναγκών. Η Ελλάδα πρέπει να δανεισθεί τουλάχιστον 42 δις. ευρώ, κατ' άλλους πάνω από 55 δις, ποσό που αντιστοιχεί στο 16,1%-17,5% του ΑΕΠ. Μπορεί η διάθεση των εντόκων γραμματίων τρίμηνης, εξαμηνιαίας και ετήσιας διάρκειας να καλύφθηκε όμως τα δύσκολα θα έρθουν εντός του πρώτου τριμήνου του 2009 τότε που το Δημόσιο θα αναγκασθεί να προσφύγει σε πιο μακροχρόνιο δανεισμό, εκδίδοντας ομόλογα τριετούς, πενταετούς ή και δεκαετούς διάρκειας.

Οι διεθνείς αγορές χρήματος, λόγω της αυξημένης αβεβαιότητας, εστιάζουν στις στρεβλώσεις της ελληνικής οικονομίας και ιδιαίτερα στα υψηλά ελλείμματα και το υψηλό χρέος, με αποτέλεσμα τη μεγάλη διεύρυνση των επιτοκιακών περιθωρίων δανεισμού (spreads). Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες μειώνουν την εμπιστοσύνη των ξένων στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, αυξάνουν το κόστος δανεισμού και επιδεινώνουν την ήδη δεινή πιστοληπτική θέση του ελληνικού δημοσίου.

Το γεγονός ότι η Ελλάδα ήταν η πρώτη χώρα που υποβαθμίστηκε από τους διεθνείς οίκους δεν σχετίζεται μόνο με την σημαντική αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος, αλλά και με τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα της χώρας μας η οποία αντανακλάται στο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών που ξεπερνά το 14% του ΑΕΠ και είναι το έκτο υψηλότερο στον κόσμο.

Φίλοι και φίλες, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στην υπόλοιπη Ευρώπη δεν φαίνεται να έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα στη χώρα μας ένα αξιόπιστο και ολοκληρωμένο σχέδιο για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Ο προϋπολογισμός που ψηφίστηκε στην Βουλή ήδη ανατράπηκε από το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας που υπέβαλλε η κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το μέγεθος της εικονικότητας του προγράμματος, εξετάζεται από την Ε.Ε. Τα κυβερνητικά μέτρα δυστυχώς είναι αποσπασματικά και χωρίς συγκεκριμένη μακροχρόνια στόχευση, χαρακτηριστικά που τα καθιστούν αναποτελεσματικά.

Ας πάρουμε για παράδειγμα τις σπασμωδικές κυβερνητικές ενέργειες για τον έλεγχο της αγοράς και τον περιορισμό της ακρίβειας. Ακόμη και τώρα που μπαίνουμε στην «κρίση», ο πληθωρισμός βρίσκεται στο 1,8%, αλλά τα βασικά ζωτικά είδη για κάθε νοικοκυριό, εξακολουθούν να ακριβαίνουν εντελώς αδικαιολόγητα.

Δυστυχώς οι εξαγγελίες επαναλαμβάνονται για πολλοστή φορά. Τα ελληνικά νοικοκυριά εξακολουθούν να βρίσκονται αντιμέτωπα με την ακρίβεια η οποία εξανεμίζει το οικογενειακό εισόδημα των μισθωτών και συνταξιούχων.

Στην αγορά οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα φαινόμενα κερδοσκοπίας τα οποία συνεχίζονται.

Από την άλλη πλευρά οι ελεγκτικοί μηχανισμοί καταπολέμησης της φοροδιαφυγής έχουν να επιδείξουν πενιχρό έργο. Οι φορολογικές παρεμβάσεις του προηγούμενου καλοκαιριού, αποδείχθηκε πόσο άδικες και αντιαναπτυξιακές ήταν, ώστε να καταργούνται σε διάστημα μερικών μηνών. Η προχειρότητα και αποσπασματικότητα, καλά κρατούν.

Οι ενέργειες για τη δημοσιονομική εξυγίανση των επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα ήταν σε μεγάλο βαθμό ανεπιτυχείς.

Τέλος, η προνομιακή μεταχείριση της κυβέρνησης προς τις τράπεζες δεν έχει διευκολύνει μέχρι σήμερα την λειτουργία της αγοράς.

Οι τράπεζες δεν έχουν διοχετεύσει στις επιχειρήσεις τη ρευστότητα που απέκτησαν με το σχέδιο εγγυήσεων των 28 δις. ευρώ. Εξακολουθούν την πολιτική των υψηλών επιτοκίων χορηγήσεων, αρνούνται να χορηγήσουν νέα δάνεια για αγορά πρώτης κατοικίας, ενώ περιόρισαν και τις διευκολύνσεις προς τις ΜΜΕ. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία κλίματος ασφυξίας στην αγορά και η αύξηση του κινδύνου πολλές επιχειρήσεις να κλείσουν.

Ενδεικτική της κατάστασης είναι η έκρηξη των ακάλυπτων επιταγών το 2008 οι οποίες αυξήθηκαν κατά 33% σε σχέση με το 2007. Επίσης σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος οι εκταμιεύσεις στεγαστικών δανείων εμφανίζουν στο σύνολο της αγοράς κάμψη που ξεπερνά το 40%, με

ότι αυτό συνεπάγεται για τις κατασκευές και τους άμεσα με αυτές συνδεδεμένους κλάδους.

Παράλληλα, οι χειρισμοί του χρέους δημιουργούν επιπρόσθετα προβλήματα. Η προσφυγή αποκλειστικά σε βραχυχρόνιο δανεισμό ενισχύει τους φόβους των αγορών για μόνιμο κλονισμό της ελληνικής οικονομίας.

Το πρόβλημα θα επανέλθει οξύτερο σε τρεις μήνες, όταν οι διεθνείς συνθήκες θα έχουν γίνει ακόμα πιο δύσκολες. Μη ξεχνάμε ότι η κρίση μέχρι τώρα έχει προκαλέσει μόνο γρατζουνιές στην ελληνική οικονομία και το πραγματικό πλήγμα θα έρθει το επόμενο εξάμηνο με την μείωση του τουρισμού, τη συρρίκνωση του αγροτικού εισοδήματος και τη μεγάλη πτώση της ναυτιλιακής δραστηριότητας.

Για να περιορισθούν οι συνέπειες της κρίσης και να δημιουργηθούν προοπτικές για το μέλλον, η χώρα πρέπει να προχωρήσει άμεσα σε πλήρη μετασχηματισμό του οικονομικού, παραγωγικού και κοινωνικού μοντέλου που ακολουθεί. Μετασχηματισμό που θα προκύψει μέσα από διαδικασίες κοινωνικής διαβούλευσης και θα νομιμοποιηθεί μέσα από την κοινωνική συνεννόηση και συναίνεση.

Ο περιορισμός των επώδυνων καταστάσεων στην οικονομία και την απασχόληση απαιτεί ισχυρή πολιτική απόφαση, αποτελεσματικό σχεδιασμό και πολιτική αξιοπιστία. Απαιτεί, με λίγα λόγια, τον άμεσο σχεδιασμό μίας εθνικής στρατηγικής η οποία θα περιλαμβάνει τέσσερεις βασικούς άξονες.

Πρώτον, ένα αξιόπιστο πακέτο ενίσχυσης εναντίον της ύφεσης το οποίο θα κατευθυνθεί α) **σε βιώσιμες επιχειρήσεις για να διατηρήσουν την απασχόληση, β) σε δημόσιες υποδομές για να στηρίξουν την**

ανάπτυξη και να εμποδίσουν την ύφεση στην περιφέρεια και γ) στα χαμηλά οικονομικά στρώματα, ώστε να διασφαλιστεί η κοινωνική συνοχή και να στηριχθεί η εσωτερική ζήτηση. Απαιτείται η εξάντληση όλων των περιθωρίων για τη στήριξη των χαμηλόμισθων, των χαμηλοσυνταξιούχων, των αγροτών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Δεύτερον, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αύξησης των δημόσιων εσόδων ώστε να καταστεί δυνατή η χρηματοδότηση των προαναφερόμενων δράσεων. Οι μέχρι σήμερα πολιτικές δημοσιονομικής σταθερότητας είχαν ως μοναδικό αποτέλεσμα την μείωση του εισοδήματος των μισθωτών και την υποβάθμιση του κοινωνικού κράτους, μέσα από περικοπές της κοινωνικής πολιτικής που είναι αναγκαία σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο. Η αύξηση των δημοσίων εσόδων δεν πρέπει παρά να προέλθει μέσα από την ασυμβίβαστη αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, το δραστικό περιορισμό της παραοικονομίας και της εισφοροδιαφυγής που στερεί σημαντικούς πόρους από τα Ταμεία, τη δημοσιονομική εξυγίανση, την ενίσχυση της διαφάνειας και την ορθολογική διαχείριση στις δαπάνες του Δημοσίου και των επιχειρήσεων του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Τρίτον, το ριζικό επανασχεδιασμό του κρατικού δανεισμού με ένα ευέλικτο μείγμα μακροχρόνιων και βραχυχρόνιων τίτλων.

Τέταρτον, ένα ολοκληρωμένο πακέτο μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Είναι γνωστό σε όλους μας το πρόβλημα της γραφειοκρατίας που παρεμποδίζει την προσέλκυση νέων επενδύσεων και αυξάνει το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων. Είναι γνωστή επίσης η μόνιμη πρακτική των συνεχών φορολογικών αλλαγών η οποία αποτελεί παθογένεια της ελληνικής οικονομίας και λειτουργεί αντιαναπτυξιακά. Δεν μπορεί όμως κανείς να αμφισβητήσει ότι

η συνεχής επιβολή νέων φόρων στη βάση μίας φοροεισπρακτικής λογικής επιβαρύνει σημαντικά τα μεσαία εισοδήματα που είναι και η κινητήρια δύναμη της εσωτερικής ζήτησης και αναστέλλει τις επενδύσεις.

Όπως έχει αποδειχθεί πολλές φορές από την ιστορία **οι δυσκολίες προσφέρουν και ευκαιρίες**. Στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει ακόμα η δυνατότητα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός μακρόπνοου προγράμματος ανασυγκρότησης της ελληνικής οικονομίας στη βάση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου με στόχους την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στην κατεύθυνση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών με χαρακτηριστικά ποιότητας, την ενίσχυση της απασχόλησης, τη βελτίωση του κοινωνικού κράτους και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Για να μπορέσουν όμως οι προτεινόμενες αναγκαίες πολιτικές παρεμβάσεις να έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στην πραγματική οικονομία απαιτούνται **δύο βασικές προϋποθέσεις**.

Η μία είναι η συνάφεια και η συνέχεια των επιμέρους πολιτικών στη βάση ενός ολοκληρωμένου και μακροχρόνου σχεδιασμού με συγκεκριμένες στοχεύσεις.

Η δεύτερη αφορά στην ενεργοποίηση και την ουσιαστική εμπλοκή των παραγωγικών και κοινωνικών δυνάμεων και ιδιαίτερα των τοπικών κοινωνιών.

Η αντιμετώπιση της κρίσης δεν είναι μόνο θέμα κεντρικής εξουσίας. Θα πρέπει να ενισχυθούν οι τοπικοί θεσμοί και να δημιουργηθούν Ειδικές Επιτροπές Παρακολούθησης της κρίσης σε επίπεδο Νομού και Περιφέρειας. Μόνο μέσα από ενισχυμένους θεσμούς και από πραγματικές διαδικασίες κοινωνικής συνεννόησης είναι δυνατόν οι πολιτικές να επηρεάσουν την πραγματική οικονομία, να περιορίσουν τις παρενέργειες της

κρίσης και φυσικά να οδηγήσουν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα στην υπέρβαση της.

Τελειώνοντας θα πρέπει να σας αναφέρω ότι στην ίδια κατεύθυνση και με τους ίδιους στόχους η ΟΚΕ πήρε την πρωτοβουλία για τη διαμόρφωση μίας **Εθνικής Κοινωνικής Αναπτυξιακής Συμφωνίας. Έχουμε ολοκληρώσει την πρόταση και την παρουσιάζουμε μαζί με τους Προέδρους των Κοινωνικών Εταιρών, στο Ζάππειο Μέγαρο στις 19 Μαρτίου 2009.**

Η μέχρι σήμερα εμπειρία της ΟΚΕ μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί προς όφελος όλου του πληθυσμού και όλων των παραγωγικών δυνάμεων. Η επί σειρά ετών παρακολούθηση του κοινωνικού και οικονομικού γίνεσθαι στη χώρα μας, καθώς οι διεργασίες που γίνονται επί πληθώρας απόψεων των κοινωνικών εταιρών που συμμετέχουν, αποτελούν τη βάση για αυτή την πρωτοβουλία που μπορεί να βελτιώσει δυναμικά το μέλλον της χώρας.

Κεντρικός στόχος της **Εθνικής Κοινωνικής Αναπτυξιακής Συμφωνίας** είναι η συστράτευση όλων των οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων και η επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής συναίνεσης γύρω από τα σημαντικά ζητήματα που απασχολούν την ελληνική οικονομία και κοινωνία. Όπως ανέφερα μόνο μέσα από ευρύτερες συναινέσεις είναι δυνατόν να επιλυθούν τα χρόνια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας στα οποία πλέον προστίθεται και η παγκόσμια οικονομική κρίση.

Ως τελευταία λέξη σε αυτή μου την παρέμβαση, θα έλεγα ότι ήλθε η ώρα της ενίσχυσης των θεσμών εκπροσώπησης της κοινωνίας, ο σεβασμός

τους, η αξιοποίηση των προτάσεών τους και η συμπαράταξη όλων των δημιουργικών δυνάμεων. Ήλθε, θα έλεγα, η ώρα **ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.**